

FORNBORGEN VID SJÖN NOEN

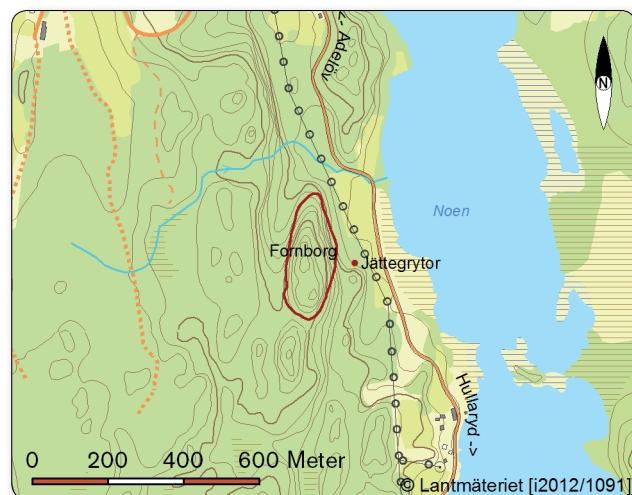
På ett berg med utsikt över sjön Noen ligger en av länets tre fornborgar. En fornborg är en befästning från förhistorisk tid, vanligtvis från järnåldern (500 f.Kr.–1050 e.Kr.). De anlades på strategiska platser i landskapet, ofta på krön och höjder. På så vis kontrollerades omgivningarna, samtidigt som eventuella anfall försvårades. Generellt förknippas fornborgarna med orostider av olika slag, men de kan även ha fungerat som kultplatser, tingsplatser eller som befästa boplatser. Med tanke på läget intill sjön, som användes för transporter och kommunikation, är fornborgen vid Noen troligtvis en farledsborg.

Själva borgområdet är ca 300 x 100 meter stort. I öst och väst begränsas det av stup och i övriga väderstreck av branta sluttningar. På dessa ligger flera stenvallar. Den norra vallen är ca 30 meter lång, 2–4 meter bred och löper i en båge. På sina håll har den restaurerats och ett ingångshål har tagits upp. Den södra stenvallen är ca 70 meter lång, mestadels 4–6 meter bred och i ena änden finns en ingång. I den sydvästra branten finns två stenvallar, 18 respektive 38 meter långa och 1–4 respektive 3–6 meter breda. Den kortare vallen är mycket utrasad. I den längre vallen finns också en förmodad ingång. Generellt är samtliga stenvallar upp till en meter höga och uppbyggda av stora stenar lagda i kallmur, det vill säga utan murbruk.

Ungefär 120 meter öster om fornborgen finns fem så kallade jättegrytor. Den största av dem är ca 1,5 x 0,5 meter stor och 0,4–0,8 meter djup. På botten av den djupaste finns en ovalslipad 0,2 meter stor sten, som visar hur jättegrytorna bildats – strömmande vatten har skapat vattenvirvlar som i sin tur dragit med sig sten och grus. Tillsammans har stenmaterialen roterat på platsen och till slut gröpt ur berget. Allt detta skedde vid inlandsisens avsmältning för ca 10 000 år sedan.

Utsikt från fornborgen över sjön Noen. Foto Jönköpings läns museum.

SMULTRONSTÄLLE 49

HITTA HIT

Från Lv 133 i höjd med Adelöv: Kör söderut från Lv 133 ca 9 km. Fornborgen ligger strax väster om vägen, strax norr om Noens badplats. Skylt finns vid vägkanten.

Koordinater:

N 6422796/E 483940
(SWEREF 99 TM) // N 57°
56' 46,86", E 14° 43' 43,33"
(WGS84)

Delar av stenvallen i fornborgen. Foto Jönköpings läns museum.

JÖNKÖPINGS LÄNS
MUSEUM

036-30 18 00 • www.jkpglm.se

SMULTRONSTÄLLEN

Ute i landskapet finns massor att upptäcka! Läns museet presenterar här smakprov på sevärdheter i Jönköpings län med utgångspunkt i kulturmiljöer och kulturarv.

Här finns välkända kulturminnesmärken såsom Habo kyrka och domarringarna i Smålandsstenar, men också mer okända pärlor såsom flottningsslämnarna i Valån och Stengårdshults kyrka. I länet finner vi många spår efter forna tiders människor och verksamheter, allt ifrån slott- och herresäten till övergivna vägbanor och odlingsrösen i skogsmark.

Vår tanke med Smultronställen är att det ska locka till utflykter i kulturlandskapet – där finns vår historia, som tar sig olika uttryck i den fysiska miljön. Det är ett arv värt att uppleva och värna. Under rubriken Smultronställen kommer vi allteftersom fylla på med ännu fler sevärdheter, både för länsbor och långväga besökare. Ju fler som upptäcker dessa pärlor, desto större möjlighet att de bevaras för framtiden.

FAKTA

I Jönköpings län finns över 40 000 registrerade fornlämningar, 87 riksintressanta kulturmiljöer, närmare 130 byggnadsminnen, ungefär 150 kyrkor, 100-talet hembygdsgränder med samlad äldre bebyggelse, ett stort antal industrihistoriska miljöer samt två kulturresevat. Därtill finns också ett stort antal kulturmiljöer med bevarandevärd bebyggelse. En del av dessa kan man få information om via länsstyrelsens och kommunernas hemsidor. Man kan även hitta beskrivningar via de olika hembygdsföreningarnas respektive sidor.

BRA ATT VETA

Tillgängligheten till de olika smultronställena varierar. En del är välskyltade, enkelt tillgängliga och uppfyller krav på parkeringsplatser etc. Andra kräver mer av besökaren, kanske behöver man gå en längre sträcka för att nå sitt mål, ibland är det snarlig skog och väl framme möts man kanske av en trasig skylt (om det ens funnits någon). Platserna bär dock alltid på en spännande och intressant historia.

Notera också att många av de kulturhistoriska byggnaderna är privatägda och endast tillgängliga för exteriör beskådan. Respektera privat tomtmark. Många kyrkor är öppna sommartid. Under andra tider på året brukar man kunna kontakta kyrkvaktmästaren som öppnar upp.

